

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Naar inzicht en vakmanschap. A.-J. Roubo's L'Art du menuisier over interieurbouw en meubelmakerij in de achttiende eeuw

den Otter, H.

Publication date

2016

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

den Otter, H. (2016). *Naar inzicht en vakmanschap. A.-J. Roubo's L'Art du menuisier over interieurbouw en meubelmakerij in de achttiende eeuw.* [, Universiteit van Amsterdam].

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Bijlage A Vertaling van de volledige inhoudsopgave van *L'Art du menuisier*

Boek 1. De kunst van het fijntimmerwerk: bewegend werk	
Uittreksel uit de registers van de Académie Royale des Sciences	i-ii ¹
Voorwoord en indeling van dit werk	1
Hoofdstuk 1 Kort overzicht van de elementen van de meetkunde	4
Deel 1 Lijnen, hoeken, cirkels en halve cirkels	4
par. 1 Verschillende manieren om een loodrechte lijn te construeren	5
par. 2 Methode om een loodrechte lijn te construeren op het eind van lijnstuk	6
par. 3 Methode om een lijn te construeren die loodrecht staat op het midden en op het eind van een deel van een cirkel	6
par. 4 Manier om parallelle lijnen te trekken	7
par. 5 Over hoeken, het tekenen van een cirkel, van een halve cirkel, hun toepassingen	7
par. 6 Gebruik maken van de gradenboog	8
Deel 2 Oppervlakken, algemeen, driehoeken etc.	9
par. 1 Vierzijdige figuren	9
par. 2 Regelmatige veelhoeken	10
par. 3 Het ovaal, verschillende soorten van ovalen	11
par. 4 Driedimensionale lichamen in het algemeen	12
Deel 3 Het meten van lijnstukken en vlakken	14
par. 1 Berekening van oppervlaktes	16
Deel 2 Manier om verschillende oppervlaktes te berekenen	17
Deel 3 Inhoudsmaten berekenen, berekening van de oppervlaktes van ruimtelijke lichamen	19
Deel 4 Inhoudsberekening van ruimtelijke lichamen	20
Hoofdstuk 2 Houtsoorten die gebruikt worden voor fijntimmerwerk	22
Deel 1 Kwaliteiten van het hout	23
Deel 2 Handelsmaten en het oplatten van het hout	27
Deel 3 Het herzagen van het hout	32
Hoofdstuk 3 Lijstwerk	40
Deel 1 Profielen, algemeen	40
par. 1 Methode om profielen meetkundig te tekenen	41
par. 2 Lijstwerk dat in fijntimmerwerk wordt toegepast	43
Deel 2 De verschillende typen lijsten in het fijntimmerwerk	44
Hoofdstuk 4 De kunst der houtverbindingen, toepassingen en verhoudingen	45
Deel 1 Verschillende methoden om lengteverbindingen te maken	47

---

¹ De uittreksels zijn geschreven door Henri-Louis Duhamel du Monceau.

Hoofdstuk 5 Het gereedschap van de fijntimmerman, verschillende soorten, vormen en hun gebruik	49
Deel 1 Het vaste gereedschap van de werkplaats	52
Deel 2 Het gereedschap van de werklieden	52
Deel 3 Gereedschap voor het zagen en schaven	54
Deel 4 Gereedschap om groeven en verbindingen te maken	68
Deel 5 Gereedschap voor gecontourneerd werk; gereedschap voor rechte en gebogen lijsten; gereedschap voor het nabewerken en plaatsens van het werk	82
Hoofdstuk 6 Bewegend werk, vormen, lijsten en verbindingen	90
Ramen, algemeen	90
Deel 1 Grote ramen	91
Deel 2 Ramen met onderin een paneel	100
Deel 3 Ramen voor twee étages	101
Deel 4 Dubbele ramen	102
Deel 5 Raamluiken en jalouzieën	104
Deel 6 Zonweringen	105
Hoofdstuk 7 Luiken	107
Hoofdstuk 8 Kleinere ramen, algemeen	113
Deel 1 Ramen voor bovenverdiepingen, schuiframen	114
Hoofdstuk 9 Deuren, algemeen	119 ²
Deel 1 Inrijpoorten	119
Deel 2 Verschillende soorten sluiting, manier om deze te kiezen	121
Deel 3 Constructie en versiering van loopdeuren	122
Deel 4 Koetshuisdeuren, nederhofdeuren	126
Deel 5 Kerkdeuren en paleisdeuren	127
Hoofdstuk 10 Middelgrote deuren, algemeen	128
Deuren voor woonhuizen of enkele deuren	128
Deel 1 Binnendeuren, vervolg van middelgrote deuren	129
Deel 2 Manieren om vorm en breedte van architraven te bepalen	134 ³
Deel 3 Methoden om dagkanten van deuren te betimmeren	136
Deel 4 Deuren met aangeschaafd lijstwerk	137
Deel 5 Deuren met inleglijsten	140
Deel 6 Deuren waarvan de regels gecontourneerd en gedecoreerd kunnen zijn	141
Deel 7 Manieren om regels te contourneren	142
Deel 8 Manieren om het verstek tussen gecontourneerde regels en deurstijlen te maken	143
Deel 9 Deuren waarvan de vorm van de regels of decoratie aan de ene kant anders is dan aan de andere kant	144
Deel 10 Methoden om deuren in de lambrizing te maken	146

² De paginanummers 121, 122, 123 en 124 komen twee keer achter elkaar voor.

³ erratum hersteld

Deel 11 Vlakke deuren met opgelegd of ingekroosd lijstwerk	147
Hoofdstuk 11 Kleine deuren	148
Inhoudsopgave van De kunst van de fijntimmerman	150
Errata	151
Boek 2. De kunst van het fijntimmerwerk: vast werk	
Woord vooraf van de schrijver	i
Uittreksel uit de registers van de Académie Royale des Sciences	ii
De kunst van de fijntimmerman	153
Hoofdstuk 1 Parket en vloeren, algemeen	154
Deel 1 Manieren om vloerbalken te leggen en te verdelen	155
Deel 2 Manieren om parket te plaatsen, opbouw van parket en vlakverdelingen	157
Deel 3 Verschillende soorten vloeren, hun constructie en de manier om het parket erop aan te brengen	161
Hoofdstuk 2 Lambrizingen, algemeen	164
Deel 1 Verschillende soorten lambrizingen, hun vorm, toepassing en verhoudingen	164
Deel 2 Versiering en opbouw van schoorsteenbetimmeringen, het werk er tegenover, en van penanten in het algemeen	174
Deel 3 Versiering en betimmering van raamdagkanten	181
Deel 4 Versiering en constructie van bovendeurstukken of attieken	184
Hoofdstuk 3 Decoratie van appartementen, algemeen, verschillende soorten appartementen	185
Deel 1 Vestibules, antichambres, eetkamers, ontvangstruimten, speel- en muziekkamers, slaapkamers en staatsievertrekken	187
par. 1 Vestibules	187
par. 2 Antichambres	187
par. 3 Eetkamers	188
par. 4 Ontvangstvertrekken, gezelschaps- en muziekkamers	192
par. 5 Slaapkamers	194
par. 6 Staatsievertrekken	197
Deel 2 par. 1 Ontvangstzalen, ruimtes voor openbare of privé ontvangsten	199
par. 2 Salons en galerijen	200
Deel 3 Privé appartementen	202
par. 1 Kleedkamers en boudoirs	202
par. 2 Gemakken en badkamers	203
Deel 4 par. 1 Archiefruimtes en archiefkasten	205
par. 2 Bibliotheken, constructie en versiering	206
par. 3 Verzamelaarskabinetten	212
Hoofdstuk 4 Kerkbetimmering	213

Deel 1	Het kerkkoor, algemeen, zijn betimmering, verschillende soorten daarin	214
Deel 2	Koorbanken, hun constructie, vorm, verhoudingen en versiering	217
Deel 3	Het timmerwerk waar de koorbanken opstaan en hoe dit aangebracht wordt; manier om koorbanken te verdelen over een kwart of halve cirkel	226

Hoofdstuk 5 Sacristieën en schatkamers, algemeen 229

Deel 1	Kazuifelkasten, hun verhoudingen en constructie	229
--------	---	-----

Hoofdstuk 6 Biechtstoelen in het algemeen, hun verhoudingen en constructie 235

Deel 1	Preekstoelen	239
Deel 2	Altaren, hun versiering en verhoudingen, en de versiering van de zij kapellen, algemeen	241
Deel 3	Portalen, hun versiering en constructie	244

Hoofdstuk 7 Orgelkasten in het algemeen 245

Deel 1	De versiering van orgelkasten en hun verhoudingen	246
Deel 2	De opbouw van orgelkasten	251

Hoofdstuk 8 Manieren om betimmeringen te plaatsen 258

Deel 1	Het ijzerbeslag waarmee betimmeringen gemonteerd worden	258
Deel 2	Noodzakelijke voorbereidingen voor de montage	264
	par. 1 Methodes om ramen te plaatsen	265
	par. 2 Methodes om grote en kleine deuren af te hangen	266
	par. 3 Methodes om lage en kamerhoge lambrizeringen en spiegels etc. te monteren	268

Hoofdstuk 9 De tekenkunst, algemeen 273

Deel 1	Methodes om ruimten in te meten	273
	par. 1 Methode om een plattegrond van het werk te maken	277
	par. 2 Methode om het hout voor te bereiden voor de houtsnijder	280
Deel 2	De manier om houten onderdelen aan elkaar te lijmen	283
	par. 1 Methode om houten zuilen samen te stellen, basementen en kapitelen, tevens hoofdgestellen en sokkels	286
	par. 2 Methode om gebogen delen te lijmen	291

Hoofdstuk 10 De tekenkunst in eigenlijke zin, ofwel de kennis van gebogen lijnen die voorkomen in fijntimmerwerk 292

Deel 1	Begrippen uit de stereotomie die nodig zijn voor het tekenen	294
	par. 1 Uitslagen van oppervlakken van verschillende lichamen	294
	par. 2 Doorsnede en uitslag van een rechte conus, van een schuine conus, van de bol en van de spiraal	298 ⁴
	par. 3 Verschillende methodes om parabolen en ellipsen te tekenen	305
	par. 4 Doorsnijdingen van ruimtelijke lichamen	307

Hoofdstuk 11 Verschillende plaatsen waarvan de betimmering middels

---

⁴ Erratum hersteld

	tekeningen wordt uitgewerkt, en de methode om deze betimmeringen in massief hout uit te voeren	312
Deel 1	Verschillende methoden om tekenstukken uit te voeren in massief hout	314
	par. 1 Methode om booggewelven en holle booggewelven te lijmen	314
	par. 2 Methode om onregelmatige booggewelven, apsisgewelven en segmentbooggewelven te lijmen	314
Deel 2	Methoden om St.-Antoine-raambooggewelven te lijmen, en om alle mogelijke doorsneden ervan te vinden	321
	par. 1 Methode om verhoogde of verlaagde St.-Antoine-raambooggewelven te lijmen, en hun <i>contre-parties</i>	322
	par. 2 Methode om Montpellier-raambooggewelven te lijmen, en om alle doorsneden ervan te vinden	324
	par. 3 Methode om Marseille-raambooggewelven te lijmen, en hun <i>contre-partie</i>	325
Deel 3	Methode om regelmatige en onregelmatige duigstukken te maken, en om de verbindingen in horizontale schenkels te tekenen	326
	par. 1 Onregelmatige raambooggewelven, en samengestelde, zowel naar hun grondplan als naar hun aanzicht	329
Deel 4	Trompen, algemeen, en de methode om ze in hout uit te voeren	332
	par. 1 Trompen in nissen, en trompen met een onregelmatig grondplan	336
	par. 2 Verschillende methoden om houten spiraalstukken en wenteltrapplafonds te lijmen	337
Hoofdstuk 12	Methode om hout schuin of scheluw te schaven, zowel rechte als gebogen stukken	341
Deel 1	Projectie van rechte lijnen, of de methode om rechte ribben te tekenen en er alle doorsnedes van te bepalen	341
	par. 1 Rechte ribben met lijstwerk	349
	par. 2 Methode om de verbindingen tussen ribben te tekenen	351
Deel 2	Gebogen ribben, algemeen	354
	par. 1 Methode om de vorm van gebogen ribben te bepalen, met een of twee zichtkanten	
	par. 2 Gebogen ribben, en de methode om het grondplan van de ribben te bepalen in alle mogelijke gevallen	357
	par. 3 De betimmering van spitsbooggewelven	361
Deel 3	Schuine gebogen en spiraalvormige stukken, en de methode om er uitslagen voor mallen van te maken	365
	par. 1 De methode om de dikte en breedte te bepalen van spiraalvormige stukken, en ze haaks te maken in alle mogelijke gevallen	369
	par. 2 Methode om de breedte van spiraalvormige stukken te bepalen, enkel en dubbel, in verhouding tot een gegeven breedte in het grondplan	377
Deel 4	Stukken waarvan het grondplan en het aanzicht gebogen zijn, algemeen	382
	par. 1 Stukken naar een gebogen grondplan waarvan de haakse kanten naar het midden van het grondplan gericht zijn	383
	par. 2 Stukken naar een gebogen grondplan waarvan de haakse kanten loodrecht staan op het grondplan, of schuin daarop	389
	par. 3 Stukken naar een gebogen grondplan, gebogen in het verticale vlak	390
	par. 4 Stukken naar een gebogen grondplan en aanzicht, en gebogen in	

het verticale vlak	394
Hoofdstuk 13 Verbindingen in tekenstukken, algemeen	403
Deel 1 Methode om het hout voor tekenstukken voor te bereiden en op maat te maken	404
par. 1 Verschillende methoden om verbindingen te plaatsen in gebogen werk	408
Deel 2 Vergaarde raambooggewelven	410
par. 1 Beschrijving van een vergaard St.-Antonius-raambooggewelf; van een Marsellaans raambooggewelf, en het <i>contre partie</i> , eveneens vergaard	411
par. 2 Methode om de ware breedte en alle mogelijke doorsnedes van boogstukken te bepalen	416
par. 3 Beschrijving van een vergaarde tromp	418
Hoofdstuk 14 Trappen, algemeen	420
Deel 1 Trappen op een recht grondplan, methode om ze te plaatsen, en hun constructie	421
par. 1 Rechte steektrappen	425
par. 2 Spiltrappen, hun constructie	427
par. 3 Trappen naar een vierkant grondplan, methode om overlopen en hoektreden te bepalen	429
Deel 2 Trappen op een gebogen grondplan, algemeen	436
par. 1 Trappen met regelmatig en onregelmatig gebogen grondplan	436
par. 2 Trapleuningen, verschillende manieren om horizontale gedeelten over te laten gaan in schuin oplopende	439
par. 3 Wenteltrapplafonds	443
par. 4 Beschrijving van twee trappen met gebogen grondplan, de ene cirkelvormig, de andere S-vormig, met met dubbele trapleuningen vloeiend verlopende overgang	447
Inhoudsopgave	450
Errata in Boek 1	452
Errata in Boek 2	452
Boek 3, sectie 1: De kunst van de koetsenbouwer	
De kunst van het fijntimmerwerk, boek 3	453
Hoofdstuk 1 De koetsenbouw, algemeen	455
Deel 1 Rijtuigen, algemeen	455
Deel 2 Verschillende moderne typen rijtuig	458
Deel 3 Beschrijving van een ouderwets type koets, <i>corbillard</i> geheten	462
par. 1 Beschrijving van ouderwetse <i>carrosses</i>	463
par. 2 Beschrijving van een berline, en zijn onderdelen	465
Hoofdstuk 2 Houtsoorten die men in het algemeen voor rijtuigen gebruikt	468
Deel 1 Waaraan het hout voor rijtuigen moet voldoen	468
par. 1 Methoden om hout voor rijtuigen op maat te zagen	470

Deel 2	Het gereedschap van de koetsenbouwer	472
Deel 3	Hout schaven voor rijtuigen	478
Deel 4	Paneelwerk voor rijtuigen, algemeen	484
	par. 1 Methode om panelen met verschillende bollingen uit te tekenen	485
	par. 2 Methode om panelen te buigen door middel van vuur	491
Hoofdstuk 3	Over de vorm en inrichting van moderne rijtuigen, algemeen	496
Deel 1	Methode om de hoogte en breedte van de ramen te bepalen, in verhouding tot de maten van het rijtuig	497
	par. 1 Schuiframen en hun geleiding; hun vorm, verhoudingen en constructie	499
	par. 2 Het houtwerk voor ramen, blinden, allerlei soorten jalouzieën, hun vorm en constructie	503
Deel 2	Beschrijving van de profilering van een berline, en de houtdiktes waarvan hij wordt gebouwd	509
Deel 3	Methode om de vorm van een rijtuig te bepalen, en om de mallen ervoor te maken	517
	par. 1 Het dak of imperiaal; vormen en constructie	527
	par. 2 Draagbalken, hun vorm en constructie	539
	par. 3 De constructie van verschillende delen van het buitenwerk van de berline	544
Deel 4	Beschrijving van een coupé en zijn samenstellende delen	548
	par. 1 Binnenpanelen en allerlei soorten zittingen; hun vorm en constructie	553
	par. 2 Rijtuigen met doorlopende panelen, verschillende methoden om er openingen in te maken	559
	par. 3 Zogeheten <i>dormeuses</i> en verschillende manieren om er openingen in aan te brengen	565
Hoofdstuk 4	Beschrijving van alle typen rijtuigen die men heden gebruikt	569
Deel 1	Beschrijving van een <i>coche</i> , een <i>gondole</i> en een vierdeurs berline	570
	par. 1 Beschrijving van een grote <i>carrosse</i> , een berline en een diligence, gemonteerd op hun onderstel, en van alle typen rijtuigen die hiermee vergelijkbaar zijn	574
	par. 2 Beschrijving van een <i>calèche</i> , een phaeton, een <i>diable</i> , een open diligence, en een <i>wourst</i>	579
Deel 2	Beschrijving van een tilbury, een eenpersoons rijtuig, een cabriolet, twee palankijns en een slede	581
Deel 3	Beschrijving van een draagstoel, een tweewielig draagstoel, en verschillende soorten tuinstuurs	587
Deel 4	Opstel over de ophanging van rijtuigen, in relatie tot hun verschillende vormen	593
	inhoudsopgave	597
	uittreksel uit het register van de Académie Royale des Sciences	598
	Errata in Boek 2	598
	Errata in Boek 3	598

Boek 3, sectie 2. De kunst van de meubelmaker	599
Hoofdstuk 5 Meubelmaken, algemeen, verschillende meubeltypen	600
Deel 1 Gereedschap en houtsoorten	602
par. 1 Antieke meubelen, algemeen	604
par. 2 Verschillende gangbare typen stoelen	608
Deel 2 Beschrijving van vouwkrukken, taboeretten, banken &c. hun vormen, verhoudingen en constructie	610
Deel 3 Beschrijvingen verschillende typen stoelen; hun versiering, vorm, verhoudingen en constructie	614
par. 1 Methode om stoelen voor stofbekleding te maken	622
Deel 4 Rotanbekleding op stoelen, en de stoelenmatterskunst in het algemeen	624
par. 1 Methode om stoelen te maken voor rotanbekleding	625
par. 2 Keuze van het rotan; methode om het te splijten; werktuigen van de stoelenmatter	628
par. 3 Methode om rotan op stoelen aan te brengen; verschillende bewerkingen die de stoelenmatter uitvoert	631
Hoofdstuk 6 Beschrijving van alle typen armstoelen, hun vorm, verhoudingen en constructie	634
Deel 1 Beschrijving van zitbanken zoals canapé's, sofa's, ottomans &c.; hun verschillende vormen, verhoudingen en constructie	650
Deel 2 Beschrijving van zitmeubilair in privé appartementen, zoals badstoelen, halve badstoelen, bidets, kamergemakken etc.	660
Hoofdstuk 7 Bedden, algemeen; verschillende typen	665
Deel 1 Beschrijving van het <i>lit à la française</i> ; zijn vorm, verhoudingen en constructie	666
par. 1 Bedhemels, gewoonlijk paviljoens of imperiaals genoemd; hun vorm en constructie	673
Deel 2 Beschrijving van het <i>lit à la polonaise</i> ; zijn verhoudingen, vorm en versiering	681
Deel 3 Beschrijving van verschillende soorten veldbedden; hun vorm en constructie	685
Deel 4 Beschrijving van rustbedden; wiegen en kinderbedden	691
Hoofdstuk 8 Tafels, algemeen; verschillende soorten	694
Deel 1 Eettafels; verschillende soorten, hun constructie	699
Deel 2 Speeltafels, verschillende soorten, vormen en constructie	703
par. 1 Beschrijving van een biljart, zijn vorm, verhoudingen en constructie	703
par. 2 Beschrijving van kleine speeltafels; hun vormen, verhoudingen en constructie	712
Deel 3 Allerlei soorten schrijftafels; hun vormen, verhoudingen en constructie	720
par. 1 Beschrijving van toilettafels, bedtafels, en andere; hun vorm en verhoudingen	739
par. 2 Beschrijving van haardschermen en kamerschermen; hun vorm en verhoudingen	741

Hoofdstuk 9 Bergmeubelen, <i>Gros meubles</i> geheten	743
Deel 1 Beschrijving van kledingkasten; hun versiering, verhoudingen en constructie	744
par. 1 Beschrijving van buffetten; hun vormen, verhoudingen, versiering en constructie	749
Deel 2 Beschrijving van allerlei soorten commodes; hun vormen, verhoudingen en constructie	753
inhoudsopgave	761
Uittreksel uit het register van de Académie Royale des Sciences	762
Errata	762
Boek 3, sectie 3. De kunst van de fijn-meubelmaker	763
Hoofdstuk 10 Houtsoorten in de fijne meubelmakerij	766
Deel 1 Beschrijvingen van geïmporteerde houtsoorten en hun eigenschappen, voor fijn meubelwerk	767
Alfabetische tabel van vreemde houtsoorten die men <i>bois des Indes</i> noemt, en die in het fijne meubelwerk worden toegepast, hun kleuren, eigenschappen, harde en zachte, aromatische, en de namen van de landen waar zij groeien	768
par. 1 Beschrijving van Franse houtsoorten die in fijn meubelwerk worden gebruikt	782
Alfabetische tabel van Franse houtsoorten, naar analogie van bovenstaande tabel	782
par. 2 Kleuren, algemeen; over geïmporteerde en Franse houtsoorten, voor zover het hun kleur en nuance betreft	787
Tabel van geïmporteerde en Franse houtsoorten, naar kleur	788
par. 3 Verschillende samenstellingen van kleurmiddelen om hout te kleuren, en de manier om ze toe te passen	792
Manier om hout blauw te kleuren	795
Manier om geel te kleuren	796
Manier om rood te kleuren	796
Manier om roodbruin, zwart en grijs te kleuren	797
Manier om samengestelde kleuren te gebruiken	797
Deel 2 Het herzagen van hout voor fijn meubelwerk	799
par. 1 Beschrijving van gereedschap in de fijne meubelmakerij	802
Deel 3 Over rompen die men met finer belijmd; methode om deze in te delen en te construeren	811
Hoofdstuk 11 Eenvoudig fineerwerk, ofwel het fineren in vlakken, algemeen	815
Deel 1 Verschillende soorten vlakverdelingen, algemeen; over bewerking en verdeling van fineer	817
par. 1 Verschillende vlakverdelingen, zowel rechte als cirkelvormige	822
par. 2 Methode om rechte stukken uit te zagen en passend te maken, en het gereedschap daarvoor	832
par. 3 Methode om ronde stukken uit te zagen, en het gereedschap	

daarvoor	842
Deel 2 Methode om marqueterie te lijmen en klemmen	848
Deel 3 Methode om fineerwerk na te bewerken, en verschillende typen afwerking	857
Hoofdstuk 12 Decoratief fineerwerk dat marqueterie of <i>peinture en bois</i> wordt genoemd, algemeen	866
Deel 1 Grondbeginselen van de regels voor het perspectief die de marqueteur beslist moet kennen	867
Deel 2 Methode om stukjes fineer uit te zagen, te schaduwen en in te passen	878
par. 1 Methode om marqueteriewerk te graveren en af te werken	884
Deel 3 Manier om bloemen, fruit, landschappen en figuren uit te beelden	888
Hoofdstuk 13 Fijn meubelwerk in massief hout	896
Deel 1 Beschrijving van enig gereedschap dat dient voor het maken van massief fijn meubelwerk, en de manier om het te gebruiken	898
Deel 2 Elementaire kennis van delen van de houtdraaikunst die de fijn meubelmaker moet bezitten	902
par. 1 Gereedschap om houten schroefdraad te maken	912
par. 2 Machine om cannelures te maken in cilindfers en conisch werk	916
par. 3 Beschrijving van de zogeheten robbelijstmachine, en manieren om er mee te werken	925
Deel 3 Beschrijving van metaalbewerkingsgereedschap dat de fijn meubelmaker nodig heeft	932
par. 1 Manier om beslag aan te brengen op meubelen	943
par. 2 Manier om ijzeren en messing beslag op meubelen af te werken	952
Deel 4 Beschrijvingen van verschillende werkstukken in massief hout	955
par. 1 Beschrijving van verschillende typen borduurraam	956
par. 2 Beschrijving van een studiedrukkerij	964
par. 3 Beschrijving van verschillende soorten guéridons en tafels	972
par. 4 Beschrijving van verschillende soorten lezenaars	975
par. 5 Beschrijving van verschillende soorten toiletdozen	978
Hoofdstuk 14 Boule-werk, algemeen	982
Deel 1 Beschrijving de verschillende materialen die men toepast in Boule-werk	983
par. 1 Schildpad	984
par. 2 Ivoor	986
par. 3 Hoorn	987
par. 4 Parelmoer	987
par. 5 Balein	988
par. 6 Koper	988
par. 7 Tin	989
par. 8 Zilver	990
par. 9 Goud	990
par. 10 Vislijm	991
par. 11 Mastiek of vulmiddel	992
par. 12 Verschillende soorten soldeerwerk	993

Deel 2	Werk waarop men Boulle-werk toepast ⁵	995
Deel 3	Methode om de verschillende materialen te bewerken die worden gebruikt in deze marqueterie, zoals schildpad, ivoor, hoorn &c.	1006
Deel 4	Methode om de marqueterie samen te stellen en af te werken	1014
	par. 1 Overzicht van verschillende soorten marqueterie	1022
	par. 2 Bronzen versieringen, algemeen	1026
	par. 3 Soldeerprocédé's voor metalen die men toepast in fijn meubelwerk	1028
	par. 4 Beschrijving en toepassing van een vernis om koper en andere metaalsoorten te vernissen en vergulden	1031
	inhoudsopgave	1034
	aanvullingen en errata	1035
	correcties in de platen	1035
	uittreksel uit de registers van de Académie Royale des Sciences	1036

Boek 4. De kunst van de spalierwerkmaker

Vierde en laatste boek van de Kunst van het fijntimmerwerk	
Toevoeging en verbetering ⁶	i-iv
Kunst van de Spalierwerkmaker ofwel fijntimmerwerk voor tuinen	1037

Hoofdstuk 1	Grondbegrippen van de beginselen der architectuur en de tekenkunst, waarvan de kennis onontbeerlijk is voor spalierwerkmakers	1040
Deel 1	Van de drie Griekse Orden; hun proporties, hun verdeling, algemeen	1041
	par. 1 Beschrijving van de drie Griekse Orden; hun proporties en hun verdeling per orde	1047
	par. 2 Beschrijving van het Ionische, Corinthische en Composiete kapiteel	1058
	par. 3 Toepassing van Griekse Orden bij de decoratie van gebouwen, en bijzonderheden over verschillende bouwdelen in de bouwkunst, zoals attieken, onderbouwen &c.	1065
Deel 2	Basiskennis van de tekenkunst die betrekking heeft op de kunst van de spalierwerkmaker	1079
	par. 1 Van de verdeling van het smeedwerk dat spalierwerk ondersteunt	1086
	par. 2 Manier om oppervlakken van gebogen spalierwerk uit te slaan, en om deze in vlakken te verdelen	1090
	par. 3 Verschillende soorten compartimenten, zowel rechte als gebogene, die in spalierwerk uitgevoerd kunnen worden	1097
Hoofdstuk 2	Houtsoorten die worden toegepast voor het bouwen van spalierwerk, en het gereedschap van de spalierwerker, algemeen	1105
Deel 1	Beschrijving van de voornaamste stukken gereedschap van de spalierwerker, en de wijze waarop zij worden gebruikt	1107
	par. 1 Het vlakmaken van hout en het gereedschap dat daarvoor nodig is	1110

⁵ letterlijk: 'Werk waarop men de derde soort *ébénisterie* toepast.'

⁶ sc. op Boek 2.

par. 2 Rond werk en de verschillende gereedschappen om het te maken	1117
par. 3 Versieringen in spalierwerk, algemeen, en het gereedschap om deze uit te zagen en vorm te geven	1123
par. 4 Beschrijving van een vandikte schaaf, en verschillende contramallen en hulpstukken om hout op lengte te maken	1129
Deel 2 Verschillende typen spalierwerk, algemeen	1132
par. 1 IJzerdraad en nagels, manier om spalierwerk in elkaar te zetten	1133
par. 2 Het maken van eenvoudig spalierwerk	1137
Hoofdstuk 3 Samengesteld spalierwerk in het algemeen	1147
Deel 1 Beschrijving van de opbouw van de raamwerken in samengesteld spalierwerk	1150
par. 1. De opbouw van raamwerken van pilasters en zuilen, en de wijze waarop men deze met spalierwerk vult	1156
par. 2 Verbindingen in spalierwerkconstructies, en hoe men deze kiest om verschillende soorten vullingen toe te passen	1175
Deel 2 Rijk versierd spalierwerk, algemeen, en beschrijving van twee stukken spalierwerk met verschillende vormgeving	1179
Deel 3 Manden in perken, hun vormen en opbouw	1187
Deel 4 Versieringen in spalierwerk, verschillende soorten	1195
par. 1 Versiering van lijstwerk, algemeen, opbouw hiervan	1196
par. 2 Vazen en kapitelen in spalierwerk, manieren om deze te maken	1209
par. 3 Bloemen in spalierwerk, en hoe men deze maakt	1216
Hoofdstuk 4 Verschillende soorten fijntimmerwerk die nodig zijn in tuinen	1222
Deel 1 Verschillende soorten tuinstoelen	1122
Deel 2 Tuinkassen; verschillende typen, vormen en hun opbouw	1229
Deel 3 Etagères voor warme kassen, hun vorm en opbouw	1233
Opstel over kostprijsberekening, en de waardebepaling van fijntimmerwerk in het algemeen	1242
Besluit van de Kunst van de fijntimmerman	1255
Inhoudsopgave van de Kunst van de Spaliermaker	1264
Vaktermen op alfabet, of woordenlijst met uitleg	1265
Uittreksel uit de registers van de Académie Royale des Sciences	1307
Errata in de Kunst van de spalierwerkmaker	1311
Errata in de woordenlijst	1311
Errata in de platen	1311
Toevoegingen	1311
Errata in Boek 3, sectie 2 ⁷	1311
Errata in Boek 3, sectie 3 ⁸	1311-1312

⁷ I.e. de Kunst van de meubelmaker.

⁸ I.e. de Kunst van de fijn-meubelmaker.